

Nr 63.

Ankom till riksdagens kansli den 7 mars 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer jämte en motion.

(4:e avd.)

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1939/40 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 23, sid. 43—47 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden den 4 januari 1939) att till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1,700,000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t (punkt 7, sid. 10, av det vid propositionen under rubrik Kapitalbudgeten, Statens utlåningsfonder, Bil. 3 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden) föreslagit riksdagen att till Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 5,500,000 kronor.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 82, hava herrar *T. G. von Seth* och *R. Lundqvist* hemställt, dels att riksdagen ville uttala sig för och provisoriskt besluta att som komplettering till den statliga bostadsanskaffningslåne- och familjebidragsverksamheten å landsbygden även hyreshjälp med statsbidrag därstädes i enlighet med i motionen angivna riktlinjer måtte kunna utgå till behövande barnrika familjer, dels ock att riksdagen ville höja anslaget till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer för budgetåret 1939/40 från 1.7 till 1.9 milj. kronor för att finansiera denna hyreshjälpsverksamhet.

På förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1935 års riksdag att inrätta en statlig utlåningsfond benämnd lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer. Såsom kapital för denna fond anvisade riksdagen för budgetåret 1935/36 under statens utlåningsfonder ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor. Vidare anvisade riksdagen för samma budgetår under femte huvudtiteln ett förslagsanslag av 500,000 kronor till främjande av bostadsförsörjning för dylika familjer. Såsom kapitalökning för oförmälda fond hava sedermera för budgetåren 1936/37 och 1937/38 anvisats reservationsanslag å 15,000,000 kronor respektive 5,000,000 kronor, medan till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika

familjer för budgetåren 1936/37, 1937/38 och 1938/39 under femte huvudtiteln anvisats förslagsanslag å respektive 650,000 kronor, 1,000,000 kronor och 1,500,000 kronor.

Hyresbostäder. Lån och bidrag av statsmedel för beredande av hyresbostäder åt mindre bemedlade, barnrika familjer. (Kungl. kungörelserna nr 512/1935 och nr 246/1938.)

För beredande av billiga hyresbostäder för sådana familjer i *städer och stadslänkande och andra tätare bebyggda samhällen* beviljas bostadsanskaffningslån och årliga familjebidrag av statsmedel eller ock enbart dylika bidrag åt vederbörande kommun eller, under förmedling av denna, redan bestående eller för ändamålet nybildade bolag, föreningar och stiftelser, som under vissa villkor kunna godkännas såsom allmännyttiga bostadsföretag.

Bostadsanskaffningslånen beviljas för nybyggnad eller förvärv och förbättring av äldre fastighet samt utgå med högst 45 % av värdet å fastigheten, sedan därifrån avräknats värdet å tomtens. Denna skall kommunen ställa till förfogande utan kostnad för företaget.

Lånen skola utgöra amorteringslån med en fast annuitet och vara slutamorterade inom högst 40 år. Räntan är under budgetåret 1938/39 fastställd till 3.25 %.

Med ledning av de årliga omkostnaderna (räntor, annuiteter och årliga utgifter såsom: skatter och onera, uppvärmnings- och reparationsutgifter) fastställer byggnadslånebyrån standardhyror för de särskilda lägenheterna och å dessa standardhyror erhålla de i fastigheten boende barnrika familjerna procentuella familjebidrag uppgående till

30	procent	för	familj	med	3	barn
40	»	»	»	»	4	»
50	»	»	»	»	5	»
60	»	»	»	»	6	och 7 barn samt
70	»	»	»	»	8	eller flera barn.

Egnahem. Lån och bidrag av statsmedel för beredande av bostäder i egnahem åt mindre bemedlade, barnrika familjer. (Kungl. kungörelsen nr 247/1938.)

För att *både i stad och på landsbygden* åt sådana familjer bereda billiga bostäder i egnahem å mark, som innehaves med äganderätt eller tomträtt, beviljas bostadsanskaffningslån av statsmedel samt medgives eftergifter å de för lånen fastställda ränte- och annuitetsbeloppen.

Bostadsanskaffningslånen beviljas för nybyggnad eller förbättring av bostadshus och utgår med 90 % av det belopp, vartill kostnaderna för byggnadsföretaget eller för förbättringsarbetet kunna beräknas uppgå.

Lånet uppdelas allteftersom tomtmarken av kommunen ställes till egnahemsbyggarens förfogande eller icke efter olika grunder:

- α) Då kommunen icke ställer tomtmark till förfogande utgör lånet till:
 $\frac{2}{9}$ en räntefri stående del,
 $\frac{2}{9}$ en stående del, varå ränta utgår och
 $\frac{5}{9}$ en amorteringsdel.

Till åskådliggörande härav må hänvisas till följande exempel:

Kostnaderna för byggnadsföretaget antagas uppgå till 11,000 kr., varav för tomten 1,000 kr.

Beräknad normal årlig bostadskostnad.

		årlig utgift kr.	
<i>I bostadsanskaffningslån beviljas 90 % av 11,000 kr. = 9,900 kr. (Låntagaren beräknas utföra eget arbete för 1,100 kr.)</i>			
<i>Räntor och amortering:</i>			
$\frac{2}{9}$ av lånebeloppet = 2,200 kr. räntefritt		—	
$\frac{2}{9}$ „ „ = 2,200 „ mot 3.25 % ränta		71: 50	
$\frac{5}{9}$ „ „ = 5,500 „ att amorteras under 20 år med en annuitet av 6.8 %		374: —	445: 50
<i>Övriga årsomkostnader:</i>			
Skatter för fastigheten		50: —	
Vattenavgifter (endast kontant utgift)		35: —	
Sotning		5: —	
Uppvärmning		150: —	
Försäkringsavgifter		25: —	
Kostnader för reparation och underhåll		80: —	345: —
Summa årlig bostadskostnad kr.			790: 50
Avrundat till 790 kr.			

Å denna bostadskostnad om 790 kr. beräknas familjebidraget sålunda:

	Ränte- och annuitetsbeloppen	Familjebidrag		Övriga årsomkostnader	Bostadskostnad
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
för en familj med:					
3 minderåriga barn 30 %	445: 50	— 237: —	= 208: 50	+ 345: —	= 553: 50
4 „ „ 40 %	445: 50	— 316: —	= 129: 50	+ 345: —	= 474: 50
5 „ „ 50 %	445: 50	— 395: —	= 50: 50	+ 345: —	= 395: 50
6 å 7 „ „ 60 %	445: 50	— ¹ 445: 50	= 0	+ 345: —	= 345: —
8 „ „ eller flera 70 %	445: 50	— ¹ 445: 50	= 0	+ 345: —	= 345: —

- b) Då kommunen ställer tomtmark till egnahemsbyggarens förfogande, vilket i regel skall ske i städer och köpingar, utgör lånet till:

- $\frac{1}{3}$ en stående del, varå ränta utgår och
 $\frac{2}{3}$ en amorteringsdel.

Till åskådliggörande härav må hänvisas till följande exempel:

Kostnaderna för byggnadsföretaget antagas uppgå till 11,000 kr. (Tomten, som uppskattas till ett värde av 1,000 kr. och ställts till låntagarens förfogande, får ej medräknas i kostnaderna.)

¹ För dessa familjer begränsas familjebidragets storlek till ränte- och annuitetsbeloppen å bostadsanskaffningslånet.

Beräknad normal årlig bostadskostnad.

<i>I bostadsanskaffningslån beviljas 90 % av 11,000 kr. = 9,900 kr. (Låntagaren beräknas utföra eget arbete för 1,100 kr.)</i>		Årlig utgift kr.	
<i>Räntor och amortering:</i>			
$\frac{1}{8}$ av lånebeloppet = 3,300 kr. mot 3.25 % ränta		107: 25	
$\frac{2}{8}$ » » = 6,600 » att amorteras under 20 år med en annuitet av 6.8 %		448: 80	556: 05
<i>Övriga årsomkostnader:</i>			
För jämförelse med exempel under a) antagas dessa omkostnader uppgå till samma belopp			345: —
Summa årlig bostadskostnad kr. Avrundat till 900 kr.			901: 05

Å denna bostadskostnad om 900 kr. beräknas familjebidraget sålunda:

	Ränte- och annuitetsbeloppen	Familjebidrag		Övriga årsomkostnader	Bostadskostnad
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
för en familj med					
3 minderåriga barn 30 %	556: 05	— 270: —	= 286: 05	+ 345: —	= 631: 05
4 » » 40 %	556: 05	— 360: —	= 196: 05	+ 345: —	= 541: 05
5 » » 50 %	556: 05	— 450: —	= 106: 05	+ 345: —	= 451: 05
6 à 7 » » 60 %	556: 05	— 540: —	= 16: 05	+ 345: —	= 361: 05
8 » » eller flera 70 %	556: 05	— 556: 05	= 0	+ 345: —	= 345: —

I bägge fallen (både under a) och b)) skall amorteringsdelen vara slutamorterad inom högst 20 år och den stående delen, varå ränta utgår, därefter uppsägas till betalning, varvid låntagaren åtnjuter en uppsägningstid av 6 månader. Under alla förhållanden skall sistnämnda del av lånet vara guldett inom 10 år från det sista inbetalningen av amorteringsdelen bort fullgöras.

Vad beträffar den räntefria stående delen under a) kommer denna del i regel att efterskänkas, då lånet i övrigt är till fullo guldett.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att till de barnrika familjernas bostadsförsörjning anvisas de äskade anslagen, nämligen dels till subvention 1,700,000 kronor dels ock till låneverksamheten 5,500,000 kronor.

I den väckta motionen II: 82 yrkas att hithörande verksamhet även vad landsbygden beträffar borde utsträckas att avse hyreshjälp och ej såsom nu allenast hjälp till nybyggnad och förbättring av egna hem. Härvid har framhållits, dels att samhällets inriktning på att även åt landsbygden framskaffa bättre och modernare bostäder vore en lång process, dels ock att det föreliggande problemet närmast gällde att under en ofta rätt begränsad tidsperiod skaffa ändamålsenlig bostad åt en barnrik familj. I all synnerhet under pågående avfolkning av landsbygden syntes därför enligt motionä-

¹ För denna familj begränsas familjebidragets storlek till ränte- och annuitetsbeloppen å bostadsanskaffningslånet.

rernas mening tyngdpunkten böra läggas på att bostäder bereddades behövande barnrika familjer i en- eller tvåfamiljshus.

För egen del vill utskottet erinra om att liknande synpunkter framkommo även vid 1938 års riksdag, varvid från utskottets sida framhölls, att en bättre anpassning visserligen lättare låte sig genomföra i hyreshusen efter familjernas och i all synnerhet de barnrika familjernas efter hand skiftande utrymmesbehov, men att dock, särskilt vad landsbygden beträffade, starka skäl talade för att den statliga understödsverksamheten inriktades på enfamiljbebyggelse i eget hem. Bortsett från lönebostäderna, till vilkas förbättring statsunderstöd i annan form lämnades, vore en dylik bebyggelse ej endast den på landsbygden brukliga utan också med hänsyn till den spridda bosättningen, den goda marktillgången och frånvaron av en mera rörlig bostadsmarknad den mest naturliga bostadsformen. Att bostaden borde ägas av familjen och ej till densamma uthyras vore av skilda orsaker önskvärt och måste för övrigt anses vara naturligt redan för att undvika den omgång, som ordnandet av frågan om bostadens underhåll eljest medförde.

Till dessa vid 1938 års riksdag av utskottet gjorda uttalanden må läggas en erinran om att trots den flykt till städerna som är lika ovedersäglich som beklaglig familjebildningen på landsbygden ännu kan beräknas tilltaga. Enligt en av bostadssociala utredningen i november 1937 framlagd beräkning — vilken av utredningen betecknats som på intet sätt äventyrlig — kan det antagas att år 1960 antalet hushåll på landsbygden kommer att överstiga motsvarande antal år 1935 med 20 procent. Förutom på den upphörda emigrationen beror detta främst på att de stora, kring sekelskiftet födda årsgrupperna först på senare tid kommit in i de äktenskapsbildande åldrarna och först på allra senaste åren börjat inträda i den ålder, då antalet minderåriga barn inom familjerna är störst.

Självfallet är emellertid frågan om de barnrika landsbygdsfamiljernas bostadsförsörjning ett alltför viktigt samhälleligt problem för att de av motionärerna framförda uppslagen utan vidare skola förkastas. Utan att nu vilja tillstyrka någon hänvändelse från riksdagens sida till Kungl. Maj:t i frågan, anser sig utskottet kunna utgå från att de i motionen framförda synpunkterna komma att erhålla erforderlig omprövning och tillbörligt beaktas vid hithörande spörsmåls fortsatta handläggning. Detta gäller särskilt det i motionen påvisade förhållandet att, medan för närvarande vad städerna beträffar understödsverksamheten omfattar både hyreshus (dock endast stadskommunala) och egna hem, den motsvarande samhällelige hjälpen, om än med gynnsammare villkor, för den egentliga landsbygdens del är begränsad allenast till det egna hemmet.

Under återopande härav hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

a) med avslag å motionen II: 82, i vad den avser anslagsbeloppet, till *Främjande av bostadsförsörjning för mindre*

bemedlade barnrika familjer för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1,700,000 kronor;

b) såsom kapitalinvestering i *Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 5,500,000 kronor;

II. att motionen II: 82 i under I här ovan ej behandlad del icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 mars 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Gränebo, Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Svensson* i Kompersmåla, *Asplund, Andersson* i Fältenborg, *Nilsson* i Landeryd, *Gustafsson* i Benestad, *Pauli, Ström* i Lidköping och *Bäcklund*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock, Jansson* i Falun, *Svensson* i Grönvik, *Andersson* i Prästbol, *Närtinge, Lindberg* i Umeå, *Isacsson, Weijne, Olsson* i Staxäng, *Andersson* i Malmö, *Lundberg* och *Bergvall*.
